

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ДОТРИМАННЯ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Рєпін Д. А.

Студент III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Швагер О. А.

асистент кафедри МЄПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Проблема біженців та переселенців залишається найгострішою в 21 столітті. Події останніх років в країнах Близького Сходу, а також на Сході України перш за все, демонструють вразливість не тільки прав людини, а також її життя та здоров'я. Одна з найбільш уразливих груп населення в світі – це біженці, які часто вразливі перед порушеннями прав людини. Іноді вони не тільки страждають або бояться порушень прав людини в країні свого походження, а й продовжують стикатися з порушенням їх прав на всіх етапах переселення.

Все більше і більше людей по всьому світу покидають своє постійне місце проживання в пошуках захисту, через військові конфлікти, переслідування, зубожіння тощо. Щороку зростає кількість причин переміщення людей. Інтерес до цього процесу зростає не тільки через відсутність розуміння цієї проблеми, але також через його динамічність світових процесів сучасності. Регулювання проблем біженців є одним з актуальних питань завдання сучасної України, оскільки Україна вже більше п'яти років перебуває в умовах збройного конфлікту на Сході країни, що зумовлює появу біженців, які шукають захисту в інших країнах та внутрішньо переміщених осіб.

На сучасному етапі суспільного розвитку Україна у своїй новітній, незалежній, історії постала перед проблемою внутрішньо переміщених осіб. Це переміщення великих потоків людей із місць свого постійного проживання, що відбувається внаслідок збройного конфлікту на Донбасі окупації Криму. А основними проблемами внутрішньо переміщених осіб в Україні є призупинення соціальних виплат або відмова їх наданні, незрозумілість процедур щодо отримання допомоги, субсидій тощо. Але однією з головних проблем є також питання трудової зайнятості та житла, з якими стикаються близько половинитаких осіб.

Нормативно-правове забезпечення у цій сфері з'явилося майже одразу, —це Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», що визначає внутрішньо переміщену особу як громадянина України, іноземця або особи без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного

конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, відповідно до ст. 1 зазначеного акту [3].

При цьому в Україні також прийнято ЗУ «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», який визначає правовий статус таких осіб [2].

Але, проаналізувавши положення Конституції України, мною було виявлено те, що в ній дійсно закріплено право на притулок, існує необхідність більш детального і конкретного законодавчого регулювання, закріплюється виняткове право Президента України на надання притулку, оскільки відповідно до частини 2 статті 26 КУ, особам, які шукають притулку, та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом. При цьому, згідно пункту 26 частини 1 статті 106, Президент України приймає рішення про надання притулку в Україні [5].

Таким чином, проблема надання притулку в Україні, безпосередньо пов'язана з питаннями статусу біженця на національному рівні, попри чинне законодавство про біженців існує проблема надання притулку таким особам виключно Президентом, що може стати високою навантаженістю, тому виникає необхідність детальному узгодженні основного закону України.

Щодо структури міжнародного захисту біженців, то вона ґрунтується на концепціях основних прав людини. Оскільки міжнародне право в галузі прав людини поширюється на всіх людей, включаючи біженців, незалежно від їх правового статусу, що надається країнами притулку на їх території біженцям і особам, які шукають притулку. Це особливо важливо, коли держави не є сторонами міжнародних угод про біженців.

Ситуація з біженцями є класичним прикладом взаємозалежності міжнародного співтовариства, оскільки вона чітко ілюструє, як проблеми однієї країни безпосередньо впливають на інші держави. Порушення прав людини часто є причиною криз, пов'язаних з біженцями. І завдання міжнародного співтовариства - докласти зусиль для поліпшення ситуації у галузі прав людини в країнах, які є «постачальниками» біженців, що необхідно для реальної перспективи добровільного повернення та реінтеграції.

Тож, під час дослідження міжнародного законодавства у цій сфері, я виділив Женевську конвенцію про статус біженців від 28 липня 1951 року [4]. Вона була створена як всеосяжний міжнародно-правовий документ, призначений для тлумачення змісту і процедури застосування Загальної декларації прав людини, а саме права на притулок, а також регулювати проблему біженців в Європі, викликану Другою світовою війною. Дійсно, таке законодавче регулювання актуальне і на сьогоднішній день, оскільки збройні конфлікти не припиняються, в останні часи до таких можна віднести Сирію.

Більше 180 тисяч осіб, або третина осіб, котрі отримали статус біженця – громадяни Сирії. Близько 70 % з них отримали притулок у Німеччині. Далі йдуть громадяни Афганістану та Іраку. Менша кількість осіб, котрі отримали статус біженця в ЄС, походять з Еритреї та Ірану і Сомалі. Також відповідно до даних Eurostat, найбільша кількість клопотань про надання притулку задовольнили в Німеччині близько 350 тисяч. Після Німеччини йде Франція (40 600), Італія (35 100), Австрія (34 000) та Швеція (31 200). Більше пів-мільйона осіб отримали статус біженця в країнах ЄС у 2017 році [1].

Таким чином, зрозуміло, що більшість біженців з Близького Сходу, оскільки за кілька десятків років військові конфлікти на цих територіях не стихали. Хочеться також зазначити деякі проблемні питання, які виникають під час надання притулку біженцям. На разі, у країнах ЄС перебуває безліч осіб, які потребують притулку, але разом з реальними біженцями приходять і особи, які хочуть кращого життя, покидаючи країни з низьким рівнем життя. Через неможливість надання усім особам житла, більшість з них проживає на вулицях, що може спричинити різноманітні конфлікти через відмінність культурної свідомості та інших правил поведінки.

Щодо громадян України, то вони опинилися на першому місці за кількістю задоволених заяв про надання притулкув Польщі – статус біженця отримали 280 українців, що також обумовлюється проблемою збройного конфлікту [1].

Політика щодо дотримання прав біженців – нині одна з найбільш спірних тем серед міжнародної спільноти. Таким чином, актуальність проблеми міжнародно-правового статусу біженця обумовлена, зокрема: збільшенням чисельності біженців та пов'язаних з цим явищем проблем політичного, економічного, соціального характеру, що підтверджує необхідність в переоцінці правового становища зазначеної категорії осіб і розробці нового підходу до аналізу й вирішення проблеми біженців на міжнародному рівні, та внутрішньо переміщених осіб на національному рівні, шляхом аналізу міжнародного та вітчизняного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Statistics about refugees by European statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст.146ю URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

4. Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011.

5. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Двойних В. В.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Денисенко С. І.

*к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри МЄПЦПД ННІ права
Сумського державного університету*

Згідно із Законом України «Про визнання і виконання в Україні рішень іноземних судів» [1] під рішенням іноземних судів розуміється рішення іноземних судів у цивільних, трудових, сімейних справах, вироки іноземних судів у кримінальних справах у частині, що стосується конфіскації майна та відшкодування шкоди потерпілим, а також рішення іноземних арбітражів та акти інших органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд цивільних, трудових, сімейних справ, що набули чинності й підлягають визнанню та виконанню на території України відповідно до міжнародних договорів України. Визнання рішення іноземного суду – це поширення законної сили рішення іноземного суду на територію України, а його виконання – це застосування засобів примусового виконання, аналогічних до виконання рішень державних українських судів.

Закон закріплює дві альтернативні умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню:

1) наявність міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. При цьому необхідно виходити із загальних правил про те, що міжнародні договори про правову допомогу поширюються лише на суб'єктів держав-учасниць, а якщо між учасниками багатосторонніх договорів існують ще і двосторонні або спеціальні угоди з питань правової допомоги, то повинні застосовуватися відповідні норми тих договорів і угод, які набули чинності пізніше. Згідно зі ст. 13 Закону України «Про визнання і виконання в Україні рішень іноземних судів», якщо міжнародними договорами України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим законом, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України;

2) дія принципу взаємності. Згідно зі ст. 11 Закону України «Про міжнародне